

FRANCE M. DOLINAR

»V Gospoda zaupam«

Božji služabnik Anton Vovk (19. maj 1900 – 7. julij 1963)

Približuje se 50. obletnica smrti Božjega služabnika Antona Vovka. V svoji duhovni oporoki le osem dni pred smrtjo (7. julija leta 1963) je ljubljanski nadškof Anton Vovk med drugim zapisal: *»Bog mi je priča, da na visoko škofovsko čast nikdar niti mislil nisem. Božja volja in izredne razmere so to prinesle. Čutim se nevrednega in v marsičem tudi nezmožnega. Pomaga mi pa Bog. Posebno s tihim zatajevanjem in tudi s trpljenjem. Da bi bilo le vse po volji Božji!«*¹ Skrb, da bi bilo vse po Božji volji, je bilo temeljno življenjsko vodilo Antona Vovka, ki se je kot deveti otrok rodil 19. maja leta 1900 posestniku Jožetu Vovku in materi Mariji, rojeni Debeljak, v Vrbi na Gorenjskem in bil še isti dan krščen v župnijski cerkvi Žalostne Matere Božje na Breznici. Po babici Mini, sestri pesnika Prešerna in poročeni Vovk, je bil Anton pranečak največjega slovenskega pesnika.

O Božjem služabniku Antonu Vovku je bilo do sedaj že razmeroma veliko povedanega in napisanega. Vsi avtorji večinoma poudarjajo izjemno vlogo, ki jo je škof Vovk odigral v eni najtežjih preizkušenj v zgodovini ljubljanske škofije in tudi našega naroda v 20. stoletju. S svojo modrostjo, pokončnostjo in premočrtnostjo se je boril za pravice vernih v veri in Cerkvi sovražno naravnanem okolju po drugi svetovni vojni. Kot tak se nam predstavi tudi sam v sočasnih zapisih, ki jih je pisal od leta 1945, ko je kot pooblaščen generalni vikar prevzel vodenje ljubljanske škofije, do leta 1953. Pisal jih je *»sebi v spomin, drugim morda v opomin«*, kot se je izrazil na začetku teh zapisov, ki so leta 2003 izšli tudi v knjižni obliki.² V

njih škof Vovk verodostojno oriše dogodke, ki jih je doživljal kot pastir Cerkve in kot najvišji predstavnik Cerkve v ljubljanski škofiji, ko je bil škof Gregorij Rožman v begunstvu. V teh sočasnih zapisih o dogodkih, ki jih je doživljal, je škof Vovk »izpovedal« vse svoje skrbi, dvome in težave, s katerimi se je srečeval pri vodenju škofije in še posebej pri svojih stikih z oblastjo. V njih se nam Vovk pokaže kot trpeči in do konca zvesti pričevalec Kristusovega evangelija v duhu svojega škofovskega gesla »V Gospoda zaupam«. Fizično in psihično trpljenje, ki ga je prestajal kot najvišji pastir ljubljanske (nad)škofije, je izklesalo v njem junaško podobo pričevalca, lahko bi celo rekli podobo nekrvavega mučeništva za vero.

Katere so tiste kreposti, ki pri Božjem služabniku Antonu Vovku, zaradi katerih upravičeno upamo, da ga bo sveta Cerkev uradno postavila za vzgled vesoljni Cerkvi?

1. Na prvem mestu je vsekakor Vovkova *trdnost v veri*. Vera je bila temelj in bistvo vsega Vovkovega življenja. Vera je bila zanj način njegovega življenja. Ker je Vovk v polnosti živel v veri in iz vere, je tudi mogel biti slovenskemu verniku v časih ene najhujših preizkušenj po drugi svetovni vojni svetel zgled in trdna opora. V spominskem zapisu, ki ga je objavila Okrožnica ljubljanske škofije ob njegovi smrti, je med drugim rečeno: »*Za pokojnega škofa »vera ni bila filozofija, tudi ne bogoiskanje in čustvo, ampak tako gotova stvarnost dneva, kakor vsakdanje delo; zato je bila molitev, daritev in cerkev [zanj] tako vsakdanja potreba kakor delo, jelo in dom.*«³ In v preizkušnjah po drugi svetovni vojni je videl škof Vovk eno svojih temeljnih nalog v tem, da vzdržuje in utrjuje v ljudeh vero v Boga, v večnost in v vrednost žrtve.

Kaj je Vovku pomenila vera, je morda najlepše izrazil v pastirskem pismu na začetku jubilejnega leta, s katerim je ljubljanska škofija leta 1962 počastila 500-letnico svoje ustanovitve: »*Vera, to je spoznanje vere, s človekom raste, se pogloblja in širi z drugim našim spoznanjem in skušnjami; vse pa raste zmeraj iz verske resnice, kakor nam jo oznanja Cerkev in so nam jo po njej vseh 500 let sporočali rodovi. Vera ni kakor obleka, ki ne raste s človekom, sestavni del*

človeka je, ki z njim vedno raste in zmeraj zadošča vsemu obsegu in rasti. Zato moramo letos večkrat pogledati, kako je vsebina naše vere v teh petsto letih rasla z našim kulturnim in razumskim razvojem, kako se je oplajala z vsemi resničnimi pridobitvami sodobnosti. Vera je kakor sonce, ki sije skozi vsako okno, ki je prozorno in se soncu ne zapira, naj bo iz še tako nove stvari in še tako nenavadnega izdelka. Verske resnice so resnično božje seme; če kdaj ne požene in ne obrodi, ni krivo seme, ampak zemlja, ki je seme nanjo padlo. Seme božje besede nikoli ne izgubi življenjske moči, kal je zmeraj živa, to seme je večno, zato nikoli ne zastara. // Zato vas danes ob vstopu v jubilejno leto prosim, dragi verniki, da storite mnogo več, kakor ste tako velikodušno storili lani: z vsem srcem se spet oklenite vere in življenja po veri! Nič ne pobešajmo glav, nič naj nas ne strašijo težave – petsto let naše škofije nam zgovorno priča, kako z močno vero in trdnim zaupanjem človek vse premore, kako z ljubeznijo v molitvi in nesebični žrtvi za bližnjega in Boga vse premore in doseže.«⁴ Čudovita misel ob koncu jubilejnega praznovanja 550-letnice ustanovitve ljubljanske škofije, ki smo ga praznovali lani in v leto vere, ki ga praznujemo letos. Letos mineva tudi 550-let, ko je papež Pij II. imenoval in tudi sam posvetil Sigismunda Lamberga za prvega ljubljanskega škofa.

2. Iz trdne in žive vere je izvirala tudi *Vovkova zvestoba*. Zvestoba poklicu, zvestoba Cerkvi, zvestoba in pokorščina svetemu očetu! Zvestobo je tako prepričljivo živel, da so jo njegovi duhovniki naravnost otipljivo čutili, ko jim je govoril o svetosti njihove službe in o odgovornosti njihovega poslanstva. »Iz ljudstva vzeti in za ljudstvo postavljeni *'in iis quae sunt ad Deum* (v tem kar se nanaša na Boga, Heb 5,1), se zavedajmo, da čujemo nad dušami vernikov in bomo zato dajali odgovor (prim. Heb 13,17) ... Naše poslanstvo je *'praedicare Christum et hunc crucifixum'* (Oznanjati Kristusa in to križanega) s ponižnostjo, krotkostjo in ljubeznijo, pa tudi z neutrudljivo stanovitnostjo ... Naš poklic je, da smo oskrbniki in delivci božjih skrivnosti (1 Kor 4,1). Kristus v Cerkvi, Kristus navzoč v naših cerkvah je vir in središče teh skrivnosti. Z živo vero

in ljubeznijo ter z resno odgovornostjo pred Bogom izvršujemo pred Bogom to svojo službo ... Posebno skrb pa bomo posvetili, da se bodo verniki z živo vero zbirali okrog Jezusa v tabernaklju, se pobožno in zvesto udeleževali daritve sv. maše in prejemali sv. obhajilo ... Sami pa bomo iz sv. maše in molitve pred Jezusom v tabernaklju črpali tudi modrost, ki nam bo vedno kazala na bistveni cilj našega poslanstva, rešitev duš in njih življenje z Bogom, ter nas varovala pred človeško, posvetno modrostjo in njenimi sredstvi v izvrševanju naše duhovne službe.»⁵

Škof Vovk je bil rad v duhovniški družbi. Svoje duhovnike je branil pred nasiljem revolucionarne oblasti, ko jih je z lažnimi obtožbami, včasih tudi izsiljenimi priznanji obsojala na težke zaporne ali denarne kazni, jih skušala diskreditirati v javnosti, jih vplesti v zanke ovadustva in jim preprečevala normalno dušnopastirsko delo. Duhovniki so čutili njegovo očetovsko skrb in ljubezen. Vedno znova so presenečeni ugotavljali, da pozna njihovo bolečino in njihove težave, še preden so mu jih sploh zaupali.

3. Tretja Vovkova značilna krepost je neomajno *zaupanje* v Božjo previdnost, ki vse vodi in usmerja. To je izrazil s svojim škofovskim geslom: *V Gospoda zaupam!*

To veje že iz Vovkovega zahvalnega pisma papežu Piju XII. na dan njegove posvetitve za škofa 1. decembra leta 1946. Pismo začena Vovk z besedami: »Sveti oče! Očetovska skrb Vaše svetosti je osiroteli ljubljanski škofiji mene nevrednega izbrala za pomožnega škofa ordinariju beguncu. Za toliko milost se Vaši svetosti iz vsega srca zahvaljujem. Priznam, da sem to službo sprejel z velikim strahom, vendar v zaupanju v Boga, ki je izbral 'tisto, kar je na svetu slabotno, da bi osramotil močne'. Česar ne bom zmogel sam, bo dopolnil on.« In ko v nadaljevanju pisma kratko oriše kritično stanje v ljubljanski škofiji leto in pol po končani drugi svetovni vojni, zapiše: »Tako, kot se sedaj razvijajo stvari, ni nobenega upanja, da bi se v prihodnje razmere spremenile na bolje. Toda vse je v božjih rokah, in tisti, ki je rekel: 'Peklenska vrata je ne bodo premagala,' ne bo dopustil, da bi zatrli Cerkev.«⁶

Pastirsko pismo vernikom ljubljanske škofije, na svečnico 1949, začenja Vovk z besedami: »Ko me je na praznik Žalostne Matere Božje 15. septembra 1946, sveti oče imenoval za škofa, sem z velikim strahom sprejel to obvestilo. Tolažila pa me je misel, da mi Bog, ki težka bremena nalaga, ne bo odrekel svoje pomoči. Iz pokorščine, v kateri sem Cerkvi, njenim postavam in predstojnikom v svojem duhovniškem življenju že ponovno zvestobo obljubil in prisegel, sem 1. decembra istega leta prejel škofovsko posvečenje in s tem polnost duhovniške službe. V zaupanju na božjo pomoč sem tiste dni preživeljal in to zaupanje sem želel v sebi utrditi. Zato sem si vzel za geslo začetne besede 10. psalma, katere imam zapisane tudi v škofovskem grbu: 'In Domino confido – V Gospoda zaupam'«. Nato Vovk vernikom pojasni, kaj je pravo krščansko upanje: »Pravo krščansko upanje ima tisti, ki trdno pričakuje vse, kar nam je Bog obljubil zaradi zasluženja Jezusa Kristusa. Predvsem mora naše upanje biti usmerjeno v večno zveličanje in v pripomočke, da ga dosežemo. More in mora pa vsak človek, tudi grešnik, imeti upanje in zaupanje, ker je Bog ljubezen, vsemogočen in usmiljen. V krščanskem upanju se moramo zavedati, da je Zveličar prišel na zemljo iskat, kar je izgubljenega. Tudi smemo upati, da nam bo Bog naklonil časne dobrote, a pri tem moramo vedno upoštevati božjo voljo, kadar in kakor Bog hoče, tako naj nam časne dobrote naklanja, pa jih bomo gotovo uporabljali njemu v čast in sebi v zveličavno korist.«⁷

Ko je papež Janez XXIII. po smrti škofa Rožmana (Cleveland, 16. novembra 1959) Vovka imenoval za rednega ljubljanskega škofa (2. decembra 1959), tridesetega po vrsti, je Vovk pri umestitvi v ljubljanski stolnici v priložnostnem nagovoru poudaril: »Ko nočoj stojim v naši ljubljanski stolnici prvič pred vami kot redni ljubljanski škof, da darujem pontifikalno sv. mašo za vse, ki so mi izročeni, se z vso iskrenostjo zavedam, da Bog res velikokrat izbere nizkega in nespametnega za velike reči. Evangelist Janez je zapisal: 'Ne more si človek vzeti, če mu ni dano iz nebes' (Jn 3,27). Svojemu času in razmeram primerno je bil vsak ljubljanski škof predvsem varuh vere in vsak je navajal svojo čredo na božjo pašo in k studentu žive vode. Mnogi med njimi so delali to posebej pod Marijinim var-

stvom. Kakšna odgovornost je visela nad vsakim pastirjem, pa tudi kakšne lepe uspehe je ta budna odgovornost prinašala božji čredi in našemu dragemu narodu! // Zvest Bogu, vdan materi sv. Cerkvi in njenemu vrhovnemu poglavarju rimskemu papežu, v zaupanju na pomoč preblazene device Marije ... zaupam v Gospoda ..., da bom svoje odgovorne dolžnosti mogel zvesto izvrševati v slavo božjo in blagoslovljeno srečo našega dragega slovenskega naroda.»⁸

4. Vovkovo neomajno zaupanje v Božjo previdnost je bilo zakoreninjeno v njegovi popolni vdanosti v Božjo voljo tudi takrat, ko je celih šest let prestajal mučna nočna zaslišanja na UDV. Tedaj ga je mučila najtežja oblika sladkorne bolezni in so nanj z vso težo pritiskale posledice atentata v Novem mestu 20. januarja leta 1952. »*Kakor in dokler Bog hoče,*« je imel navado reči, ko je bilo posebej hudo. Na to njegovo vdanost v Božjo voljo v trpljenju so poleg najožjih sodelavcem postali pozorni tudi jugoslovanski škofje. Tudi v njihovem imenu je zagrebški nadškof kardinal dr. Franjo Šeper v svojem govoru ob umestitvi Antona Vovka za ljubljanskega nadškofa 4. marca 1962 izrazil veselje, da se je povišanje ljubljanske škofije v nadškofijo uresničilo v času škofovanja »*prevzv(išenega) Antona Vovka, ki za Cerkev trpi in dela*«. Znani ameriški televizijski govornik škof Fulton Sheen je v času koncila v eni svojih knjig zapisal: »*Med škofi, ki so prišli iz dežel, kjer vladajo rdeči, je bil najbolj izrazit jugoslovanski škof, ki so ga komunisti polili z bencinom in zažgali. Njegova postava je bila kakor duh, ki hodi med nami.*«⁹ Ko se mu je bolezen v času koncila poslabšala, je Vovk po vatikanskem radiu nagovoril svoje vernike v domovini: »*Enajst let že imam težko sladkorno bolezen, ki se je od lanske jeseni močno poslabšala. Zelo sem hvaležen svojim vernikom, ker so mojo bolezen upoštevali, potrpeži z menoj in pri vsem tem bili še hvaležni in veseli, da je škof prišel mednje. Velikokrat ponavljam: Kakor in dokler Bog hoče. Tudi bivanje v Rimu spremlja križ bolezni. Sveti oče je prav zadnji čas prosil in priporočal, naj trpeči darujejo svoje trpljenje in žrtve za uspeh koncila. Prav rad to storim, zraven pa svoje trpljenje darujem še posebej za drago ljubljansko nadškofijo. Naj mi povedano*

ne bo šteto v hvalo, pač pa naj bo znamenje vdanosti v božjo voljo. Ljubljanska nadškofija naj ve, da ima bolnega nadpastirja. Kakor in dokler Bog hoče.»¹⁰

Božji služabnik Anton Vovk je bil mož *vztrajne in zaupne molitve*. Temeljni značilnosti Vovkove pobožnosti sta bili *evharistična in marijanska usmerjenost*. Prva se je izražala v poudarjenem češčenju Srca Jezusovega, ki ga je povezoval z adoracijami Najsvetejšega zakramenta, skrbi za lepoto božje hiše in bogoslužja. Kamor koli je prišel, je bila njegova prva pot v cerkev pred tabernakelj. Njegov prvi pozdrav je bil namenjen Odrešeniku pod podobo kruha. Vse pomembne življenjske odločitve je sprejemal kleče pred Najsvetejšim. Tudi brevir je rad molil v svoji kapeli na škofiji. V težkih in nepredvidljivih okoliščinah, v katerih je kot pooblaščen generalni vikar 15. junija leta 1945 prevzel vodenje ljubljanske škofije, je Vovk 28. avgusta pozval duhovnike v Ljubljani in 30. avgusta še vse duhovnike ljubljanske škofije k nočni molitvi. V pozivu duhovnikom izven Ljubljane je zapisal: *»Od blizu gledate duhovne rane, ki jih je poleg drugega gorja zasekala vojska. Namesto, da se bi v opustošenem vinogradu začelo obnovitveno delo s čim številnejšimi močmi in z vso apostolsko vnemo, se je število delavcev zmanjšalo daleč pod predvojno mero, breme dolžnosti in odgovornosti za duše [pa] se Vam je podvojilo in potrojilo. Dušnopastirskim skrbem se pridružujejo še potrebe našega naroda, ki mu bodo v bližnji bodočnosti krojili meje in odločali, ali bo živel ves združen v svoji narodni državi, ali pa bo še dalje razsekan in okrnjen. – Vse to nas duhovnike sili na kolena pred Bogom. Naša pomoč je le v imenu Gospodovem in v priprošnji Marijini, varuhinji našega naroda in posebej duhovnikov. Molitev je naša prva dolžnost (Apd 6,4), pa tudi naša največja moč.*»¹¹

Namen nočne molitve je Vovk podrobneje opredelil v pismu duhovnikom v Ljubljani. Takole pravi: *»Namen te molitve naj bi bil: duhovne potrebe naše škofije, združitev vseh Slovencev v narodni državi in resnična blaginja Slovencev ter zadoščevanje za grehe. Te namene naj bi posebej priporočali Srcu Jezusovemu in Marijinemu Srcu, katerima je naša škofija posvečena, pa tudi zavetnikoma naše škofije in dežele.*»¹² Duhovniki so se odzvali Vovkovemu vabilu.

Nočna molitev se je začela 1. septembra leta 1945. Vsak duhovnik je prevzel eno uro nočne molitve, če le mogoče pred Najsvetejšim. Zaradi preobilice dela so kasneje nočno molitev zamenjali z enournimi adoracijami Najsvetejšega čez dan.

Pastirsko pismo ob stoletnici rojstva nadškofa Antona Bonaventure Jegliča in petdesetletnici posvetitve ljubljanske škofije Srcu Jezusovemu, dne 29. maja 1950, je Vovk posvetil po njegovih besedah »eni najlepših pobožnosti v Katoliški Cerkvi«, češčenju Jezusovega Božjega srca. Na pobudo sv. Marjete Marije Alacoque (1647–1690), ki je v drugi polovici 17. stoletja kot redovnica sester Obiskanja Device Marije v trdi šoli trpljenja dozorela za glasnico neizmerne Božje ljubezni in preko svojih mističnih videnj uvedla v Katoliško Cerkev češčenje presvetega Jezusovega Srca z namenom, da bi verni zadoščevali za vse grehe človeštva in prosili neskončno usmiljenega Odrešenika usmiljenja za vse, ki kakor koli žalijo to neizmerno Božjo ljubezen. Na njeno pobudo je bila vpeljana četrtkova nočna zadostilna molitev pred Najsvetejšim, na njeno pobudo sta papeža Klemen XIII. leta 1765 in Pij XI. leta 1856 uvedla praznik Presvetega Srca Jezusovega, papež Pij XII. pa je leta 1956 v okrožnici *Haurietis aquas* napisal naravnost »visoko pesem« čaščenja Jezusovega presvetega Srca.

Vovk se je s ponosom spomnil na začetke tega češčenja v samostanu klaris, ki je stal na mestu današnjega nebotičnika na Slovenski cesti v Ljubljani. Sestre klarise so namreč že leta 1702, torej le 12 let po smrti sv. Marjete Marije Alacoque, v svojem samostanu uvedle pobožnost Jezusovega presvetega Srca in za kapelo sv. Mihaela, ki je bila dostopna zunanjim obiskovalcem, v ta namen pri radovljiškem slikarju Francu Remba naročile podobo Jezusovega srca. »Petdesetletnica posvetitve ljubljanske škofije Jezusovemu srcu naj nas vzdrami,« vzklika škof Vovk, da »poživimo pobožnost na čast Srcu Jezusovemu«. Vovk priporoča duhovnikom, naj uvedejo četrtkove molitvene ure pred Najsvetejšim, zlasti še na večer pred prvim petkom; vzpodbuja jih, naj vernike navajajo na redno opravljanje pobožnosti prvih petkov ... »Z molitvijo in pesmijo se pridružimo Jezusovemu srcu na Oljski gori. Darujmo vsak dan

božjemu Srcu vse svoje molitve, dela in žrtve v spravo za grehe in v velike namene sv. Cerkve.«¹³

Druga značilnost Vovkove pobožnosti je bilo iskreno otroško zaupanje v priprošnjo Božje Matere Marije. Osrednje mesto njegove marijanske pobožnosti je bilo namenjeno brezjanski Mariji Pomagaj, ki mu je prirasla k srcu že kot otroku. V svoji duhovni oporoki je med drugim zapisal: *»Pod Triglavom sem doma, pa nikdar nisem bil v njegovem kraljestvu. Moji edini izleti so bili v dijaških letih ob nedeljah zjutraj na Brezje, vedno peš in navadno s čevlji v rokah. Pridružil sem se tudi rad vsaki procesiji za dež ali lepo vreme na Brezje ali na blejski otok. Vse to je bilo že lepo. Blagrujem Marijino kongregacijo, ki me je tako lepo varovala vso mladost in nadomeščala starše.*«¹⁴ Vovku je namreč oče umrl, ko še ni bil star štiri leta (1904), mama pa, ko je bil star 17 let (1917). Če je le mogel, je tudi kot škof pohitel pred njen oltar na Brezjah. Leta 1947 je poskrbel, da se je milostna podoba Marije Pomagaj, ki je vojno preživela kot begunka, najprej v frančiškanskem samostanu na Trsatu in nato od leta 1943 v ljubljanski stolnici, v nedeljo, 15. junija, vrnila na Brezje,¹⁵ kjer je dal škof Vovk obnoviti njeno kapelo in oltar.

V svoj škofovski grb je Vovk poleg cerkvice sv. Marka v rodni Vrbi in ribiške mreže [simbol škofovske službe po Jezusovi besedi apostoloma Petru in Andreju: *»Hodita za menoj in napravil vaju bom za ribiča ljudi*«, Mt 4,19] prevzel še z mečem prebodeno Marijino brezmadežno srce, kot simbol njene ljubezni do Boga in do ljudi. Z mečem prebodeno Marijino srce v Vovkovem grbu je izraz škofove ljubezni do Marije in po Marijinem zgledu tudi škofove pripravljenosti na trpljenje, ki mu ga je Bog pošiljal, da je z njim klical Božji blagoslov na težko preizkušeno škofijo. Že kot gimnazijec je Vovk v Kranju vstopil v Marijino kongregacijo, ki ga je varovala vso mladost. Kot kaplan in župnik je veliko moči posvetil pospeševanju in vodenju Marijinih družb, še posebej za mladino. V Marijinem letu 1954 je na praznik Brezmadežne blagoslovil obnovljeno kapelo Marije Pomagaj na Brezjah. O tem pričuje napis na oltarju! Tu je tudi opravil duhovne vaje pred posvetitvijo za škofa. Kot škof je vsako leto, navadno okoli praznika vseh svetih,

opravljaj redne duhovne vaje prav na Brezjah. V letu 1955 je pod njegovim vodstvom škofija 31. maja obnovila posvetitev Marijinemu brezmadežnemu srcu, ki sta jo dne 30. maja leta 1943 opravila škof dr. Gregorij Rožman v Ljubljani in salzburški nadškof dr. Andrej Rohrer v Kranju za po Nemcih zasedeni del ljubljanske škofije na Gorenjskem, kamor škof Rožman med vojno ni imel dostopa. V lurskem letu 1958 je Vovk obiskal številne župnije, da je lahko skupaj z verniki slovesno obhajal obletnico prikazovanj Matere Božje Bernardki v Lurdu.¹⁶ Duhovnikom je nenehno priporočal, naj nadvse slovesno obhajajo vse Marijine praznike, naj vernike vzpodbujajo k skupni družinski molitvi rožnega venca. Prav rožni venec je bil poleg brevirja njegov stalni spremljevalec. Ko mu je opešal vid, je to duhovniško molitev nadomestil z molitvijo rožnega venca. Tudi v zadnji bolezni se je dal, če mu je le zdravje to dopuščalo, na vozičku prepeljati pred tabernakelj kapele v nadškofijskem domu, kjer je v Gospodovi družbi molil to prelepo molitev. Zelo mu je bila pri srcu šmarnična pobožnost v mesecu maju. Svoje veselje nad razglasitvijo dogme o Marijinem vnebovzetju je izrazil v pastirskem pismu vernikom 22. septembra 1950.¹⁷

Vsi ti vidiki Vovkovega poglobljenega duhovnega življenja, vključno z njegovo marijansko in evharistično usmerjenostjo, prihajajo najbolj jasno do izraza v njegovih pridigah. Vovk je bil izjemen dušni pastir. Na svoje pridige se je temeljito pripravljaj in si jih vse do smrti skrbno zapisoval. V Nadškofijskem arhivu so shranjene 4 arhivske škatle njegovih pridig, ki še čakajo na podrobnejšo analizo. Vendar že bežen vpogled v ta del njegove zapuščine odkriva globino njegove duše, ki je vsa predana Bogu, odkriva posebnosti njegove pobožnosti, ki je dosegla vrhunec v istovetenju z evharističnim Kristusom, istovetenju z Jezusovim presvetim srcem, do katerega si je utiral pot preko Marijinega brezmadežnega srca. Predvsem pa odkrivajo Vovkove pridige njegovo neutrudno prizadevanje, da bi svoje vernike, kolikor mogoče neločljivo povezal z evharistijo kot neusahljivim virom Božjega usmiljenja, Božje dobrote in ljubezni. Govoril je s takšnim žarom, da so ga ljudje poslušali kakor zamaknjeni.

8. Pri vsem tem pa je škof Vovk ohranjal naravnost nalezljivo vedrino in optimizem, ki je človeka navdajal z upanjem in zaupanjem. V že omenjenem zapisu ob njegovi smrti v ljubljanski Okrožnici beremo: *»Kdor se je z njim mimogrede srečal, ga ne bo pozabil. Bil je nenavadno osvajajoča narava, osvajajoča z veselim optimizmom, resničnim spoštovanjem, odkrito in veliko ljubeznivostjo. Bil je zgovoren, rad se je smejal v veseli družbi in se v smehu sprostil in oddahnil. Bil je iskren, dober in zvest prijatelj. S tem ni rečeno, da bi do kakega človeka ne poznal tudi resne besede, če je bilo to potrebno. Da, tudi oster in hud je znal biti, sam je posebno zadnja leta to večkrat potožil, ko mu je bolezen živce toliko zrahljala, da ni mogel zmeraj nadzirati ostre besede. Sam pa tudi pove, kako mu je bilo take besede takoj žal, kakor hitro je prizadeti zaprl vrata za seboj. Zamere pa sploh ni poznal, naj ga je kdo še tako vznejevoljil s kakšno nerodnostjo. In še ene stvari ne smemo pozabiti: imel je srce za potrebne, zlasti duhovnike. Njegova sončna narava je bila povsod zaželeno, povsod središče družbe. To vedo njegovi šolski tovariši, vedo njegovi duhovniški sobratje, vedo samostani, šole in društva iz vseh let njegovega življenja do bolezni. Da, tudi v bolezni mu je bila družba v uteho, še tedaj, ko ga je utrujala. Zato je bilo takemu vedremu gospodarju in vladarju prijetno služiti, zmeraj si šel od njega potrjen, pogumen in pomirjen. Če se kdaj to ni zgodilo, je bil vzrok resen, ali po vsakem takem dežju je hitro posijalo sonce poravnave.«¹⁸*

Svoj pozitiven odnos do življenja je Vovk verjetno najlepše izrazil v postnem pastirskem pismu, dne 2. februarja 1951: *»Resnična vernost in pobožnost nikoli nista v nasprotju s pravim veseljem in z vedrim pogledom na svet in življenje. Resnična vernost je šele pravi temelj veselju, pogumu in trdnosti. Tak človek ve, da 'tistim, ki Boga ljubijo, vse pripomore k dobremu' (Rim 8,28), zato bo zaupal svojemu nebeškemu Očetu, ki najbolje ve, kaj je komu k dobremu, in se ne bo predajal obupu in malodušju v nobeni bridkosti. Človek, ki se je popolnoma osvobodil navezanosti na minljive reči in je postavil svoje življenje na skalo – Boga, bo globoko vesel, zares miren in pogumen v vseh okoliščinah, ker je ves prešinjen z zavestjo, da smo vsi v rokah Pravičnosti božje ... Tak človek seveda ne bo iskal veselja v lenobi,*

razbrzdanosti in nasladnosti, ker so to kalni viri veselja in prevare, ki veselje dušijo in povzročajo veliko grenkobe. Resnično veren kristjan mora biti žarišče veselja, vedre podjetnosti, sončne pogumnosti in tudi svoji okolici opora in moč. Tak pa more biti človek le tedaj, če ve, čemu živi, dela in trpi, če lahko reče s sv. Pavlom: 'Živim, pa ne več jaz, ampak v meni živi Kristus' (Gal 2,10).«¹⁹

Opombe

¹ Ivan Merlak, Za Cerkev in narod. Življenjepis božjega služabnik nadškofa Antona Vovka, Ljubljana 2002, 157.

² Anton Vovk, V spomin in opomin (uredil Blaž Otrin), Družina, Ljubljana, 2003. Glej tudi: Blaž Otrin – Anton Štrukelj, Nadškof Anton Vovk. Božji služabnik, Družina, Ljubljana 2008. Knjižica je izšla v slovenskem, angleškem, francoskem, italijanskem, nemškem, poljskem in španskem jeziku.

³ OLŠ 9/1963, 5–9.

⁴ Bogdan Kolar, V Gospoda zaupam. Iz zapisov nadškofa Antona Vovka, Družina 2000, 278–279.

⁵ NŠAL, ŠAL, Škofje, šk. 73.

⁶ ŠAL, Škofje, fasc. 73.

⁷ Bogdan Kolar, V Gospoda zaupam, 154–155.

⁸ OLŠ 1/1960, 1–2.

⁹ Ivan Merlak, Za Cerkev in narod, 149.

¹⁰ Prav tam.

¹¹ Vsem gg. duhovnikom izven Ljubljane, v: ŠAL, Spisi V., fasc. 154; Okrožnica št. 8.

¹² Gospodom duhovnikom v Ljubljani, dne 28. avgusta 1945, v: ŠAL, Spisi V., fasc. 145, Okrožnica št. 7.

¹³ Bogdan Kolar, V Gospoda zaupam, 169–173.

¹⁴ Bogdan Kolar, V Gospoda zaupam, 288–289.

¹⁵ OLŠ, št. 7/47 str. 1.

¹⁶ Ludovik Ceglar, Nadškof Vovk in njegov čas 1900–1963, III. del: leti 1961–1962 in splošna poglavja, Celovec, MD, 1997, 62.

¹⁷ Bogdan Kolar, V Gospoda zaupam, 174–177.

¹⁸ OLŠ, št. 9 z dne 11. 7. 1963, str. 8.

¹⁹ Bogdan Kolar, V Gospoda zaupam, 182.